

5. Ціватий В. Г. Дипломатичні битви на європейській шахівниці доби раннього нового часу (XVI–XVIII ст.) і Віденський конгрес (1814–1815 рр.): інституціональний фінал // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету, 2015. Вип. 44(2). С. 43-49.
6. Киссинджер Г. Дипломатия. Москва: «Издательство АСТ», 1994. 912 с.
7. Договор об оборонительном и наступальном союзе, заключенный между Австрией, Великобританией, Пруссией и Россией в Шомоне 17 февраля (1 марта) 1814 года. // Ключников Ю. В., Сабанин А. В. Международная политика новейшего времени в договорах, нотах и декларациях. Ч. 1. От Французской революции до империалистической войны / Ключников Ю. В. и Сабанин А. В. М.: Литиздат НКВД, 1925. VI. 441 с.
8. Бутырская И. Г. Версальско-Вашингтонская система международных отношений. // Национальная безопасность и стратегическое планирование, 2014. (4). С. 96-103.
9. Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648–1918): підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Хижняк І. А. К.: Вид. дім «Персонал», 2009. 224 с.
10. Іжнін І. Трансформація системи міжнародної безпеки на початку ХХІ століття: нові загрози. // Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини, 2015. 37 (3). С. 44-49.
11. Троян І. Трансформація ідеї державного суверенітету в системі міжнародних відносин XV–XVII ст. // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. Випуск 21. С. 33–39.
12. Аношина Н.-Т. Ю. Гарантії міжнародного правопорядку моделі Віденського конгресу 1814 - 1815 рр. // Держава і право. Юрид. і політ. науки: зб. наук. пр., 2009. Вип. 44. С. 610-613.
13. Сірий С. Особливості локальних війн і воєнних конфліктів в умовах глобалізації // Політичний менеджмент, 2007. № 2. С. 144-154.
14. Герасимчук Т. Ф., Киридон А. М., Троян С. С. Загальна теорія політики. К.: Видавничий дім «Кондор», 2017. 226 с.
15. Статут Ліги Націй. // Документі ХХ века. URL: <http://doc20vek.ru/node/451> (дата звернення: 12.05.2020).
16. Статут ООН. // Сайт Верховної Ради України. URL: https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_010 (дата звернення: 12. 05.2020).
17. Black J. A History of Diplomacy. London: Reaktion Books, 2010. 312 p.

*Дзядик Христини
Науковий керівник – доц. Ігнатенко Н.В.*

ДИДАКТИЧНІ ІННОВАЦІЇ ЯК ОСНОВА ЗМІН ОСВІТНЬОЇ ПРАКТИКИ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

В Україні триває реформування системи освіти. Інструментом становлення нової освіти є інноваційна діяльність, яка полягає у внесенні якісно нових елементів у навчально-виховний процес. Пропонуються нові технології, інший педагогічний менталітет. Сучасний етап модернізації системи освіти характеризується посиленням уваги до особистості, спрямуванням зусиль педагогів на розвиток творчого потенціалу учасників навчально-виховного процесу. Реалізація нових векторів розвитку освіти потребує використання інноваційних педагогічних технологій, творчого пошуку нових або вдосконалених концепцій, принципів, підходів до освіти, 3 суттєвих змін у змісті, формах і методах навчання, виховання, управлінням педагогічним процесом.

З огляду на це, **метою** нашого дослідження є теоретичний аналіз дидактичних інновацій як основи для формування нової освітньої парадигми сучасного закладу загальної середньої освіти (далі ЗЗСО).

Проблемі інновацій в освіті присвячено багато наукових праць. Її досліджували В. Кремень, І. Підласий, М. Кларін, С. Поляков, А. Хуторський, та ін. У своїх працях перелічені учені розмірковують те дефініціюють поняття «інновація», «нововведення», «інноваційний процес»; обґрунтовують теоретичні положення інновацій, структуру інноваційного процесу, етапи впровадження інновацій в навчальному процесі у ЗЗСО; систематизують нововведення та інновації; створюють критерії оцінювання інноваційної діяльності в ЗЗСО. До прикладу, дослідники проблеми педагогічних інновацій В. Загвязинський, Е. Зеер та інші співвідносять

поняття нового в педагогіці з такими характеристиками, як сучасне, прогресивне, корисне, позитивне, передове.

Концептуальний зміст поняття «освітня інновація» окреслив англійський філософ О. Тоффлер [1, с. 34]. З його подачі у педагогічному процесі поняття «інновація» почало позначати впровадження нового в цілі, зміст, форми та методи навчання й виховання, в організацію діяльності вчителя та учня і розглядатися як комплексний процес створення, поширення та використання нового практичного засобу (нововведення) в області педагогіки [5].

У педагогічній літературі знаходимо також поняття «інновація» та «новація» [11; 3; 8; 9]. «Новація» при цьому тлумачиться як засіб (новий метод, методика, технологія тощо), цілеспрямована зміна, що вносить в освітнє середовище нові стабільні елементи та викликають перехід системи з одного стану в інший [3, с. 22–23], а «інновація» – як процес освоєння цього засобу [11, с. 12].

За цією логікою, нововведення можна трактувати як комплексний та цілеспрямований процес створення, розповсюдження та використання нового задля задоволення потреб й інтересів людей новими засобами, що спричиняє якісні зміни систем і способів забезпечення її ефективності, стабільності та життєдіяльності [11, с. 12] і, як результат, інновації [9, с. 3]. Відповідно діяльність, яка формує систему управління процесом перетворення ідей у нововведення, визначається як інноваційна діяльність.

Отож, інноваційний процес в освіті полягає у формуванні та розвитку змісту та організації нового, це комплексна діяльність з розробки, освоєння, використання та розповсюдження нововведень. Задля його ефективною реалізації, науковці розробили різноманітні класифікації інновацій.

Однією із них є класифікації за новизною та сферою поширення [6, с. 12–28]. Зокрема, за ступенем новизни виділяються такі види інновацій: ретроінновація, аналогова інновація, комбінаторна інновація, сутнісна інновація; за сферою поширення інновації, науковці виокремили наступні: інновації у навчанні, інновації у вихованні, інновації в управлінні, інновації у перепідготовці кадрів. Описана класифікація дає можливість окреслити інноваційне поле вітчизняної освіти, а також вирішивши питання про її автентичність [4, с. 12–28].

Дидактичні технології, що знаходяться в одній класифікації зазвичай групують за певним принципом. Однак, для ефективного використання інноваційних технологій навчання важливо також визначити їх методичні особливості та специфіку використання у ЗЗСО.

На сьогодні найбільш узагальнена класифікація дидактичних технологій, зокрема й інноваційних, належить Г. Селевку. Автор застосовує класифікацію, що базується на змісті модернізацій та змін, яких зазнає традиційна система технологій. Відповідно до цієї класифікації виокремлюють такі дидактичні технології: педагогічні технології на основі гуманізації та демократизації педагогічних відносин; педагогічні технології на основі активізації та інтенсифікації діяльності учнів; педагогічні технології на основі підвищення ефективності управління та організації навчального процесу; педагогічні технології на основі методичного удосконалення та дидактичного реконструювання навчального матеріалу; природовідповідні технології, що використовують методи народної педагогіки; альтернативні технології; технології авторських шкіл [10, с. 26–29].

Крім того, беручи за основу зміни ролі вчителя та учня у процесі навчання, дослідники виокремлюють активні або інтерактивні технології навчання. У цьому ключі, В. Морозов, виділяє три дидактичні технології: проектну, лабораторну та інтегровану [7, с. 37].

Для педагогічних технологій на основі гуманізації та демократизації педагогічних відносин характерними є пріоритетність особистісних відносин, індивідуальний підхід, демократичність та гуманістична спрямованість. Прикладами таких технологій є педагогіка співробітництва, гуманно-особистісна технологія Ш. Амонашвілі та інші. На приклад, основними ідеями педагогіки співробітництва є орієнтування на всебічний розвиток особистості, на повне її саморозкриття та готовність до свідомого життєвого визначення, відкидання системи примусу та заборон, покарань як методів виховання тощо.

Прикладами педагогічних технологій на основі підвищення ефективності управління та організації навчального процесу є технології диференційованого навчання (В. Фірсов, Н. Гузик), технології індивідуалізації навчання (Г. Границька, І. Унт, В. Шадриков), групові та

колективні способи навчання (І. Первін, В. Дьяченко), комп'ютерні (інформаційні) технології та інші. Характерним для технології диференційованого навчання (В. Фірсов, Н. Гузик) є те, що їх завданням є забезпечення навчання, розвитку та всебічного виховання кожного школяра, спираючись на створення умов оптимального розвитку індивідуума. Вони реалізуються за такими принципами: «подання» матеріалу великими порціями, навчання на високому рівні складності, багатократність контролю за якістю і глибиною розумових операцій учнів, домінування процесу пізнання над знаннями.

Педагогічні технології на основі методичного удосконалення та дидактичного реконструювання навчального матеріалу представлені технологією «Діалогу культур» В. Біблера, технологією реалізації теорії поетапного формування розумових дій М. Воловича тощо. Наприклад, принципами планування роботи за теорією «Діалогу культур» В. Біблера є наступні: на весь процес навчання проєктуються особливості сучасного мислення «людини та культури»; навчання будується на основі внутрішнього діалогу, пов'язаного колом головних «точок здивування» – похідних загадок всесвіту та мислення; навчання будується не на основі підручника, а на основі текстів певної культури, що вивчається [2, с. 5–8].

Змістовою характеристикою активних або інтерактивних дидактичних технологій є те, що вони передбачають таку форму організації пізнавальної діяльності, за якої учень відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. З їх використанням, вчитель виконує роль менеджера, а не інформатора, а учень отримує інформацію як засіб засвоєння вмінь і навичок [10, с. 284].

Як і в інших сферах суспільного буття, в системі освіти інноваційні процеси є не просто впровадженням нового. Вони реалізуються як цілеспрямовані зміни цілей, умов, змісту, засобів, методів, форм діяльності, яким властиві новизна, високий потенціал підвищення ефективності діяльності загалом або у певних їх сферах, здатність забезпечити довготривалий корисний ефект, узгодженість з іншими нововведеннями.

Завдяки цим особливостям суттєвою ознакою сучасних інноваційних процесів у сфері навчання і виховання є їх технологізація – неухильне дотримання змісту і послідовності етапів впровадження нововведень.

Поняття "освітня технологія" першочергово набуло розповсюдження в теорії учіння. Вперше у 20-х роках воно використовувалось у педології, у наукових працях з рефлексології І. Павлова, В. Бехтерева, О. Ухтомського, С. Шацького. У цей період воно зазвичай асоціювалось з "педагогічною технікою" як сукупністю прийомів і засобів, спрямованих на чітку й ефективну організацію навчальних занять (за А. Макаренком). До педагогічної технології відносилось також уміння оперувати навчальним і лабораторним обладнанням, використовувати унаочнення.

Адаптація нових технологій в освітній галузі особливо добре простежується за таким показником, як введення в освіту нових інформаційних технологій. Але враховуючи специфіку відкритих систем у кризових умовах, до яких можна сьогодні віднести наше суспільство, ми не можемо достовірно прогнозувати черговий етап історії, а отже і нових ефективних технологій в освіті. Про них можна говорити лише з певними припущеннями. Однак зводити технологізацію освіти до інформатизації якщо не помилково, то ще передчасно.

Очевидно, технологізація освітньої і виховної діяльності не може обмежувати свою сферу лише навчанням і підготовкою кадрів, але передбачає більш широкий і різноманітний спектр освітніх послуг. Він пов'язаний з використанням інших сучасних технологій, які вимагають перебудови стереотипів традиційної освіти, формування нового мислення, зміни ментальності сучасного педагога і учнів, що важко дається самоаналізом. Визначаючи технологізацію освіти об'єктивним процесом, який постійно розвивається і вектор якого визначається в основному науково-технічним прогресом та технологізацією суспільства, спробуємо з'ясувати його специфіку і визначити бодай найближчу перспективу.

Якщо визначати технологію способом системної організації освітньої діяльності в різних сферах знання, культури, навколишнього світу, мислення, що зумовлюються рефлексією, стандартизацією, використанням спеціалізованого інструментарію, то об'єднати їх неможливо у зв'язку з якісним розмежуваннями технологічних задач і принципової різниці у підходах до їх вирішення. Тому доцільно вирішувати на верхніх ієрархічних рівнях, де різноманітність і складність задач підказуються самим життям і штучно не обмежуються. Для цього необхідно

чітко визначати і формулювати освітні цілі, концепції у вигляді моделей і критеріїв їх оцінки; створювати перспективні засоби учіння і, на їх основі, оригінальні педагогічні технології, популяризувати і втілювати їх у практику, оцінювати ефективність. Головне в тому, щоб гранично спростити цей арсенал, звести його до обмеженої кількості засобів, до простих навичок, норм, правил та інших регламентованих нормативних процедур. А з появою більш широких можливостей, більш оперативних, більш доцільних засобів учіння найефективніші та найдоступніші з них втілити в освітню практику, поліпшуючи при цьому всю систему організації навчально-виховного процесу. Усе це має стати об'єктом вивчення, усвідомлення і модернізації навчального предметного середовища, яке має забезпечувати технологічність процесу учіння, тобто його зручність і безпеку.

Висновок. Отже, дидактичні інновації є корисними для отримання якісних результатів навчання, адже з їх використанням вчителів на уроці сприяє формуванню практичних навичок учнів, всебічному розвитку їх особистостей, стимулює розвиток їх аналітичного мислення, досягає високого ступеня задіяності учнів у навчальному процесі. Використовуючи інноваційні технології на уроках, вчителі сприяють досягненню високої результативності учнів, їх вільному вибору у навчанні, розвитку креативного та критичного мислення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баханов К.О. Інноваційні системи, технології та моделі навчання історії в школі. Запоріжжя : Просвіта, 2004. 324 с.
2. Гузеев В. В. Инновационные идеи в современном образовании. Школьные технологи. № 1. 1997. С. 5–13.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 2-ге вид., допов. Київ : Академвидав, 2012. 352 с.
4. Дубасенюк О.А. Інновації в сучасній освіті. Інновації в освіті: інтеграція науки і практики. Житомир : вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. С. 12–28.
5. Захарчук Т. В. Інноваційні технології навчання в сучасній школі. URL: http://muzicteacher.at.ua/publ/innovacijni_tekhnologiji_navchannja_v_suchasnij_shkoli/1-1-0-5
6. Машкіна Л. А. Теоретичні засади педагогічної технології «Школа діалогу культур». Педагогічний дискурс. 2012. № 13. С. 238–241. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Opeddysk_2012_13_55
7. Морозов В. Філософія впровадження інновацій у педагогічний процес. Вища освіта України. 2014. № 2. С. 36–39.
8. Підласий І., Підласий А. Педагогічні інновації. Львів : Рідна школа. 1998. № 12. С. 3–17.
9. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ : А.С.К., 2007. 144 с.
10. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. Москва : Народное образование. 1998. 256 с.
11. Слостенін В. А., Подымова Л. С. Педагогика: Инновационная деятельность. Москва : Магистр, 1997. 224 с.

Домбровської Ірини

Науковий керівник – доц. Ігнатенко Н.В.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСВІТИ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Курс України на європейську інтеграцію вимагає перегляду пріоритетів державної політики у сфері охорони дитинства, впровадження успішних підходів із світової практики захисту прав дітей, які базуються на забезпеченні прав і найкращих інтересів дитини.

За даними ВОЗ кожен десятий мешканець Землі – людина з обмеженими можливостями, з них 120 млн. – діти та підлітки. Серед дітей з інвалідністю найбільш чисельною є вікова група – 8–14 років (42, 3 %). Близько 80 % дітей із функціональними обмеженнями виховуються у сім'ях, решта в інтернатних закладах [2, с. 5].

На сучасному етапі інвалідність дітей є суспільною проблемою. Для цієї категорії населення нагальними залишаються проблеми, пов'язані із соціальним захистом, інтеграцією в суспільство, навчання та працевлаштування, проблеми архітектурно-транспортного, соціального та інформаційного характеру.